

מסורת הש"ס

(א) שבת מג: [מסופתא שבת פי"ד ה"ז], (ב) שבת מג: ק"ז; (ג) סוטה מה:, (ד) מנחם פ' י' משא, (ה) [נענוך ערך סדר ד' אמתא ולוי הסדר פי' האון יס' אומרים שהי' עושה בגדי שדר למיכן נקרא סדר לו שהיה עושה כלי שדר כגון מזודות], (ו) [שבת לג. וע"ש], (ז) ב"מ: א' וגבי רותא כמב, תחילת ד"ה הבא, (ח) [ועי' תוס' ד"ק כ: ד"ה קמ"ג],



תורה אור השלם

1. עֲלֶיךָ נִסְמַכְתִּי מִבְּטָן מַפְעֵי אִמִּי אֲתָהּ גֹדֵד בְּךָ תְּהִלָּתִי תַמְדִּי:

תהלים עא ו גִּזְי נִזְרָךְ וְהַשְׁלִיכִי וְשִׂאֵי עַל שְׁפִים קִנְיָה בִּי מִמָּאָה יְיָ וְיִשֵּׁט אֶת דֹּרֵר עֲבָרְתָּהּ יִדְמִיחוּ וּכְט 3. כִּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רֹחַ הַחַיִּים בְּאִפִּיו מִכָּל אֲשֶׁר בְּרָבְרָה מִתּוֹ:

בראשית ז כב 4. אִם בִּפְתוּחַת יָקִיצֵא הַגֶּבֶר וְדָבָהּ וּמֵת אִין לוֹ דְּמִיָּה: שמות כב א 5. וְכִי יוֹד אִישׁ עַל רַעְיוֹהּ לְהַרְגוֹ בְּעֶרְוָה מִעַם מִזְבְּחֵי תִקְרָנוּ לְמוֹתָיִם שְׁמוֹת כֹּא יד



גליון הש"ס

רש"י ד"ה ולוי הסדר. לא פורש לי. עיי' ברכות סה: רש"י ד"ה מלן שמעת ליה ופ"י: שם ד"ה ולא פלג מוביחא אמ התחיל בעבודה. עיי' גרש"י מכות יב. ד"ה טעה וזכא ופ"י:



הגהות הב"ח

(א) גמ' לא זריכא אלא לרי' יהודה בן לקיש: (ב) רש"י ד"ה ושמואל כו' דאם רוב ישראל ישראל אכל: (ג) ד"ה אס רוב כו' על מחלה וכו' אלא שאלא להאכלו וכו'. על מחלה גמי לא ספיק: (ד) ד"ה נתיח כו' לשם גירוח לא מנין לחיוביה ישראל לשלומי: (ה) ד"ה גוי מוך וד"ה אפילו תימא ז"ל קודם ד"ה הכי גרסינן:



מוסף רש"י

אתה גזיז. אתה מרשא, יצרת רשעי מחילה. דגזיז לישנא דרשא כמו גזי מוך, שער ראשון מלשי וגלי ראשן (סוטה מה:).



תום' ישנים

אמר רב פפא דהאביבוי נבשרות. והי"נ הוה מני למינקט לענין [שלא] להחיותו אי במחלה על מחלה מלוא להחיותו. אכל גבי רוב ישראל לא הוה מני למינקט להחיותו. כיון

דאפילו במחלה על מחלה חייב להחיותו אס כן לא היה זה שום חידוש. ואם נאמר דבמחלה על מחלה אינו חייב להחיותו, הוה מני למיומר על רוב ישראל דחייב להחיותו, אלא רבותא נקט דאפילו להחיו לו אכידה שיש בגוי עבירה כמו ששניט בטהרדין [עו, ב] לא יאכא ה' סולח לו זה המחזיר אכידה לבוסי, אפילו הכי אס רוב ישראל כשראש, אכל להחיותו און כל כך עבירה [קדמתן] [קדמתא]

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

ושמואל אמר לפקה עליו אס הגל קאמר דאס רוב ישראל וי אכל במחלה על מחלה לא וכ"ש ברוב כותים: אינו כן. דאמר אפילו ברוב כותים מפקחין: למאי הילכשא. הוי כותי אליבא דשמואל כיון דאמר מפקחין עליו כל שכן דמלוא להחיותו ולמאי הילכתא הוי כותי: להאכילו נבילות. עד שיגדל ויקבל עליו גירות: אס רוב ישראל

ישראל למאי הילכשא. הוי ישראל ברוב ישראל טפי ממחלה על מחלה (א) אי שלא להאכילו נבילות במחלה על מחלה לא ספיין ליה: לנוקין. שור של ישראל שנגמ של כותי פטור ושור של כותי שנגמ של ישראל צין תס צין מועד משלם נוק שלם ושל ישראל שנגמ של ישראל תס משלם חצי נוק מועד משלם נוק שלם: אי נימא דנגמיה חורא דיון לסורא דידיה. וקאמרין דמחייבינן ליה לשלומי: גייסי ראיה. דישאל הוה ונשקול וכל זמן שלא טבל צבית דין לשם גירות לא מניין (ו) לישראל לחיובי שלומי: פלגא. משלם כישראל אידך פלגא ספק הוה וזה מוצעו נוק שלם כדין כותי אמר ליה אייתי ראייה דלאו ישראל אנה ושקול: מאי קאמר. כל הני ספיין דקמני מאי אמו לאשמועינן: שמילין אס המם. לחצר המעורבת דליכא איסור אלא טלטול: אכל הכא. כי לא שרית ליה לפקוחי מאי אית ליה למיעבד דמיהוי איסורא דאורייתא דנשרי הא מקמי הך: עד היכן הוה צודק. אס דומה למת שאינו מוזי איבריו עד היכן הוה מפקח לדעת האמת: עד חוטמו. ואס אין חיות בחוטמו שאינו מנואל רוח ודאי מת ויניחוהו: הכי גרסינן אמר רב פפא מחלוקס מלמטה למעלה. מחלוקת דהך תנאי דמר אמר עד לצו ומר אמר עד חוטמו מלמטה למעלה שמואלו דרך מרגלותיו תחלה וצודק והולך כלפי ראשו דמר אמר בלצו יש להצחין אס יש צו חיות שנשמתו דופקת שם ומר אמר עד חוטמו דזימנין דאין חיות ניכר בלצו וניכר בחוטמו: (ה) גוי נזרך. ומר הוה שער הראש: אפילו תימא אכא שאול. גמי סבירא ליה עד חוטמו: ולוי הסדר. * לא פורש לי מהו: וספיקות דמיס. שהותר לבעל בית לשפוך דמו של זה להללם ספק נפשו עבירה חמורה היא שמטמאת את הארץ דכתיב (במדבר לה) ולא טטמא את הארץ גזי פרשת רוחמין: וגורם לשכינה שססתנק. דכתיב (שם) אשר אני שוכן בתוכה הא אס טטמאו איני שוכן וגזי רותא כמב' * מעס מוצחי. אס כהן הוה שגא לעבוד עבודה: ולא מעל מוצחי. * אס התחיל בעבודה אין מפקיך לעבד לידון אלא משלים עבודתו: אכל

ולפפא הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין צפקות נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) וחי זהם ולא שימות זהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לידי מיתת ישראל: דהאביבוי נבילות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום

דאפילו מחלה על מחלה אינו חייב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו: דהחזירי לו אבידתו. הא דלא קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל אינטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף ק"ג:) אין הולכין בזמנון אחר הרוב הני מילי היכא דאמי לידיה צרשות בעלים כמו מוכר שור לחצירו ונמלא נגמון אכל הכא דלא אמת לידיה צרשות בעלים אזלינן צמר רובא * ובמחצות סוף פ"ק (דף עו:): פירש דרבותא נקט אפילו להחיו לו אכידה דליכא עבירה גדולה כדאמר' (סנהדרין דף עו:): המחזיר אכידה לכומי עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה את הנאמה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין סא:].

דהחזירי לו אבידה. אכל מחלה על מחלה לא דאמר ליה אייתי ראייה דישאל את וזחזיר לך: לא צריכא דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן. תימא לי דהוה מני למימר כולהו לנוקין אס רוב ישראל ישראל דנגמיה חורא דידן לתורא דידיה מחלה על מחלה ישראל דנגמיה חורא דידיה לתורא דידן ולא משלם אלא פלגא אס רוב כותים כומי משלם נוק שלם אלא ניחא למימר חידוש כלל חד: אבא שאול אומר מטיבירו. הקשה רבינו מס' דפפרק המפלת (נהד דף כה). תניא איזוהו ספיר מרוקס אכא שאול אומר תחילת צרייתו מראשו ועוד הקשה דהא התם משמע דלא איירי אלא בגדול האיברים ובקוטנן דקא מסיים עלה שמי עיניו כשני טיפין של זצוב וכו' להכי גרס ר"ת תחילת צרייתו כרשון פירוש יוס שנגמר תחילת זרמו הוי כל גופו גדול כסלעס כדמתרגמינן רשונא וכן פירש צערון [ועך רשון]: עם

ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך ולוי * הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהן נשאלה שאלה זו בפניהם מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר' ישמעאל ואמר יאם במחתרת ימצא הגגב ומה זה שספק על ממון בא ספק על נפשות בא * ורשפיכות דמים מטמא את הארץ וגורם לשכינה שתסתלק מישראל ניתן להצילו בנפשו ק"ו לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר"ע ואמר * וכי ייזד איש על רעהו וגו' מעם מזבחי מעל מזבחי ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא להמית אבל

למנון דאמרין בפרק כל כתיבי [שבת ק"ח, ב] מחוץ שאדם בהול על ממוט אי שרית ליה אתי לבבוי, (לא יבא להציל) לא יבא לחלל שבת בשביל ממוט, אכל כשטורד בהלה אז יבא לחלל שבת אגב טירדיה, אכל בתת הוי איסכא שבקל יכול להצילו ובשעת הלה לא הוי טרוד, אכל אי לא שרית ליה אגב טירדיה ונעריה יבא לבכות. מ"ר.

פה.

ולפפא הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין צפקות נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) וחי זהם ולא שימות זהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לידי מיתת ישראל: דהאביבוי נבילות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום דאפילו מחלה על מחלה אינו חייב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו:

דהחזירי לו אבידתו. הא דלא קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל אינטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף ק"ג:) אין הולכין בזמנון אחר הרוב הני מילי היכא דאמי לידיה צרשות בעלים כמו מוכר שור לחצירו ונמלא נגמון אכל הכא דלא אמת לידיה צרשות בעלים אזלינן צמר רובא * ובמחצות סוף פ"ק (דף עו:): פירש דרבותא נקט אפילו להחיו לו אכידה דליכא עבירה גדולה כדאמר' (סנהדרין דף עו:): המחזיר אכידה לכומי עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה את הנאמה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין סא:].

דהחזירי לו אבידה. אכל מחלה על מחלה לא דאמר ליה אייתי ראייה דישאל את וזחזיר לך: לא צריכא דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן. תימא לי דהוה מני למימר כולהו לנוקין אס רוב ישראל ישראל דנגמיה חורא דידן לתורא דידיה מחלה על מחלה ישראל דנגמיה חורא דידיה לתורא דידן ולא משלם אלא פלגא אס רוב כותים כומי משלם נוק שלם אלא ניחא למימר חידוש כלל חד: אבא שאול אומר מטיבירו. הקשה רבינו מס' דפפרק המפלת (נהד דף כה). תניא איזוהו ספיר מרוקס אכא שאול אומר תחילת צרייתו מראשו ועוד הקשה דהא התם משמע דלא איירי אלא בגדול האיברים ובקוטנן דקא מסיים עלה שמי עיניו כשני טיפין של זצוב וכו' להכי גרס ר"ת תחילת צרייתו כרשון פירוש יוס שנגמר תחילת זרמו הוי כל גופו גדול כסלעס כדמתרגמינן רשונא וכן פירש צערון [ועך רשון]: עם

ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך ולוי * הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהן נשאלה שאלה זו בפניהם מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר' ישמעאל ואמר יאם במחתרת ימצא הגגב ומה זה שספק על ממון בא ספק על נפשות בא * ורשפיכות דמים מטמא את הארץ וגורם לשכינה שתסתלק מישראל ניתן להצילו בנפשו ק"ו לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר"ע ואמר * וכי ייזד איש על רעהו וגו' מעם מזבחי מעל מזבחי ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא להמית אבל

למנון דאמרין בפרק כל כתיבי [שבת ק"ח, ב] מחוץ שאדם בהול על ממוט אי שרית ליה אתי לבבוי, (לא יבא להציל) לא יבא לחלל שבת בשביל ממוט, אכל כשטורד בהלה אז יבא לחלל שבת אגב טירדיה, אכל בתת הוי איסכא שבקל יכול להצילו ובשעת הלה לא הוי טרוד, אכל אי לא שרית ליה אגב טירדיה ונעריה יבא לבכות. מ"ר.

עין משפט נר מצוה

פא א ב ג ד מיי פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' כו טוש"ע אה"ע סי' ד' סעיף ד':
פב ה מיי פ"ב מהלכות שבת הלכה יח סמג לאוין סה טוש"ע אור"ח סי' שטט סעיף ד':
פג ו מיי פט"ו מהל' שבת הל' כא סמג לאוין סה טוש"ע אור"ח סי' שא סעיף ה':

פד ז מיי פ"ב מהלכות שבת הל"ע טוש"ע אור"ח סי' שטט סעיף ד':



רבינו חננאל

מי שנפלה עליו מפורת ספק הוה שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק נזכרי ספק ישראל מפקחין עליו. מצאוהו חי מפקחין עליו מצאוהו מת יניחוהו. אוקימנא אפי' לרי' יהודה בן לקיש דאמר שמועתי שמעילין את המת מפני הדליקה, הכא מורה שאם מצאו חי מת יניחוהו. ששטה היא. מהם לא יאמר שכבר פתו התחתונים. מעשה היה ודבריו ומצאו עליונים מתים ותחתונים חיים. אמר רב פפא מחלוקת כשבדק מוטא למעלה, שלא יאמר כיון שאין חיותא בטיבירו כבר מת, אלא צריך לבדוק עד חוטמו. אבל אם בדק ממעלה למטה כיון שבדק בחוטמו ואין לו חיותא טוב לא צריך, שנאמר כל אשר נשמת רוח חיים באפיו. מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת כו', אטיקנא כשמואל דאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהן.



תום' ישנים (המשך) גיטין [סא, א] מפסגין עיי' נכרים עם עניי ישראל. וכן נראה לרבינו שאין צריך להחיותו כיון דליכא פקוח נפש אלא ברוב ישראל, והסתחא אמי שפיר דלא הוי מני למינקט במחלה על מחלה כדי להחיותו, ורב דאמר לעיל לא שט אלא להחיותו, ארוב ישראל קאי. והכי גמי הוה מני למינקט ממחלה על מחלה כדי להחיותו כרב דאמר לעיל לא שט (כו') דנקטן השמות אכידה שהיו חידוש יומר דפרשיות. לא נצריכה [אלא] דחיי שעה. והא דאמרין בפרק שני עי"ז [כו, ב] דלחיי שעה לא חיישינן פ"י ומתפשא מן הגוי ואע"פ (כי) [ד]שמא ימות[ו]ן לאלתר, היינו הכא והתם לטובתו, כי כלן מפקחין כדי להחיותו, ושם מרפאין אותו אולי יחיה. בתוך שאדם בהול עץ מתו אי לא שרית ליה אתי לבבוי. ולא דמי